

KATALOG ZNANJA

1. Ime modula: **MEDICINSKA MIKROBIOLOGIJA**

2. Usmerjevalni cilji:

Dijak/dijakinja:

- izvaja mikrobiološke preiskave v skladu s standardi varnega in aseptičnega dela v laboratoriju, pri tem upošteva vse protokole ravnanja s kužnim materialom;
- pridobiva teoretično znanje in praktične veščine o postopkih uničevanja mikrobov;
- vrednoti kakovost svojega dela v laboratoriju in kritično presoja rezultate;
- pridobiva znanje o vrstah mikrobov in njihovih splošnih značilnosti
- pridobiva znanje o najpogostejših povzročiteljih nalezljivih bolezni s poudarkom na laboratorijski diagnostiki in epidemiologiji;
- pridobiva znanje o imunoloških procesih v organizmu;
- prepozna dvojno vlogo mikroorganizmov v življenju človeka – kot človeku nevarne in koristne;
- uporablja informacijsko komunikacijsko tehnologijo;
- uporablja in kritično vrednoti strokovno literaturo v slovenskem in angleškem jeziku;
- razvija motivacijo za vseživljenjsko učenje in kritično mišljenje;
- razvija odgovornost za lastno zdravje in pozitiven odnos do vseh oblik zdravega načina življenja;
- razvija odgovoren odnos do okolja in zanimanje za njegovo aktivno varovanje;
- razvija osebnostne lastnosti, ki so pomembne za dobro in uspešno opravljanje poklica kot so odgovornost, natančnost, delavnost, komunikativnost, samostojnost, samoiniciativnost, vztrajnost, kreativnost in sposobnost vključevanja v timsko delo.

3. Poklicne kompetence

1. Načrtovanje dela v mikrobiološkem laboratoriju, pripravljanje materiala in izvajanje postopkov uničevanja mikroorganizmov.
2. Izvajanje laboratorijskih preiskav s področja medicinske mikrobiologije.
3. Poznavanje zgradbe in funkcije mikroorganizmov.
4. Poznavanje delovanja imunskega sistema človeka.
5. Poznavanje osnov genetike mikroorganizmov.
6. Poznavanje infekcijskih bolezni in njihovih povzročiteljev.

4. Operativni cilji

Načrtovanje dela v mikrobiološkem laboratoriju, pripravljanje materiala in izvajanje postopkov uničevanja mikroorganizmov.	
Informativni cilji	Formativni cilji
<p>Dijak/dijakinja</p> <ul style="list-style-type: none"> • našteje prostore pomembne za delo v mikrobiološkem laboratoriju; • našteje in opiše delovanje osnovne laboratorijske opreme (aparatur) in inventarja; • našteje varnostne ukrepe pri ravnanju s kužnim materialom, vključno z zaščitno opremo; • podrobno opiše različne tehnike odstranjevanja mikroorganizmov; • opiše aseptično tehniko in razloži korake aseptičnega dela; • našteje pribor za odvzem različnih vrst kužnin in način njihovega odvzema;	<p>Dijak/dijakinja</p> <ul style="list-style-type: none"> • uporabi aparature, prepozna morebitne nepravilnosti pri delovanju in potrebe po nabavi; • samostojno uporabi inventar, vodi evidence o porabi in ugotovi potrebe po nabavi novega; • izvede lokalne in sistemske ukrepe za zaščito (čiščenje delovnih površin, splošni ukrepi vedenja in ravnanja v laboratoriju); • uporabi zaščitno opremo in osebno varovalno opremo, v skladu s predpisi; • testira uporabnost in učinkovitost dezinfekcijskih sredstev; • izvede ukrepe za ustrezno odstranjevanje odpadkov; • zagotovi pogoje aseptičnega dela ter tehniko izvede in kritično presodi rezultate dela; • izvede odvzem različnih kužnin, jih konzervira in shranjuje • izvede samokontrolo dela in poskrbi za pravočasno izvedbo delovnega procesa; • obvesti učitelja ali laboranta o morebitnih okvarah, nepravilnostih ali potrebah po nabavi materiala; • načrtuje protokol komunikacije v različnih kliničnih situacijah; • kritično ovrednoti rezultate in ugotovi morebitna odstopanja od pričakovanega.

Izvajanje laboratorijskih preiskav s področja medicinske mikrobiologije.	
Informativni cilji	Formativni cilji

<p>Dijak/dijakinja</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiše osnovno sestavo gojišč ter našteje in opiše vrste gojišč glede na gostoto, sestavo in uporabnost gojišč ter razloži njihovo pripravo; • našteje in opiše pogoje, ki jih je potrebno zagotoviti za dobro rast in razmnoževanje bakterij; • našteje in opiše različne tehnike s katerimi zasejemo različna gojišča; • opiše pripravo mikroskopskega preparata in najpogosteje uporabljene metode barvanja v mikrobiologiji; • ob mikroskopu (ali na sliki) prepozna sestavne dele svetlobnega mikroskopa, opiše postopek mikroskopije, do vključno 1000x povečave; • opiše in načrtuje mikrobiološke identifikacijske teste, vključno s hitrimi testi. 	<p>Dijak/dijakinja</p> <ul style="list-style-type: none"> • pripravi, sterilizira in ustrezno shrani različne vrste gojišč; • gojišča, po lastni strokovni oceni, tudi uporabi pri gojenju različnih vrst mikroorganizmov; • izvede inkubacijo, pri tem strokovno presodi način inkubacije (glede na potrebe po O₂, T, pH,...) in čas inkubacije; • izbere primerno tehniko zasejevanja določene kužnine, tehniko izvede in kritično ovrednoti rezultat; • izdelava, pobarva in kritično oceni kvaliteto preparata; • mikroskopira in izvede prepoznavo opazovanih struktur, skicira opazovane strukture in skice označi skladno s pravili; • načrtuje in izvede različne identifikacijske teste ter kritično presodi dobljene rezultate; • ob izvajanju tehnik dela v mikrobiološkem laboratoriju skrbi za kakovost dela, uporablja strokovno terminologijo ter literaturo.
--	---

Poznavanje zgradbe in funkcije mikroorganizmov.	
Informativni cilji	Formativni cilji
<p>Dijak/dijakinja</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiše osnovno zgradbo virusov, njihovo razmnoževanje ter uvrsti viruse v ustrezni velikostni razred, navaja primere patogenih virusov za človeka, živali in rastline; • poveže poznavanje celične teorije z zgradbo virusov in zna razložiti posledico aceličnosti na metabolizem virusov; • primerja zgradbo, razmnoževanje in metabolizem prokariotske in evkariotske celice; 	<p>Dijak/dijakinja</p> <ul style="list-style-type: none"> • na sliki prepozna elemente virusa, način razmnoževanja virusa in na sliki posamezne dele označi, poimenuje, zapiše gradnike; • na sliki prepozna prokariotsko in evkariotko celico; • na sliki prepozna elemente bakterije, posamezne dele označi, poimenuje, zapiše gradnike; • na sliki prepozna elemente glive, posamezne dele označi, poimenuje, zapiše gradnike;

<ul style="list-style-type: none"> • opiše osnovno zgradbo bakterij, njihovo razmnoževanje ter uvrsti bakterije v ustrezni velikostni in taksonomski razred, navaja primere patogenih, nepatogenih in oportunističnih bakterij; • opiše osnovno zgradbo gliv, njihovo razmnoževanje ter uvrsti glive v ustrezni velikostni in taksonomski razred, navaja primere patogenih gliv za človeka, živali in rastline; • opiše osnovno zgradbo parazitov, njihovo razmnoževanje ter uvrsti parazite v ustrezni velikostni in taksonomski razred, navaja primere patogenih parazitov za človeka in živali. 	<ul style="list-style-type: none"> • na sliki prepozna elemente parazita, posamezne dele označi, poimenuje, zapiše gradnike; • iz strokovnega poimenovanja bakterije/glive/parazita zapiše osnovne značilnosti mikroorganizma in ga uvrsti v taksonomski razred; • s pomočjo primerov ugotovi povezavo med metabolizmom mikroorganizmov in njihovo uporabo v industrijski mikrobiologiji.
---	--

Poznavanje delovanja imunskega sistema človeka.	
Informativni cilji	Formativni cilji
<p>Dijak/dijakinja</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiše pomen imunskega sistema za ohranjanje homeostaze v telesu; • primerja naravno in pridobljeno imunost; • našteje in opiše dejavnike nespecifične imunosti, njihov pomen in vlogo pri obrambi organizma pred razvojem bolezni; • opiše zgradbo in lastnosti antigenov ter protiteles; • opiše mehanizme razvoja pridobljene imunosti; razume njen pomen in vlogo pri obrambi organizma pred razvojem bolezni; • našteje, opiše in razume različne vrste reakcij med antigeni in protitelesi, njihov pomen pri diagnostiki bolezni ter zna definirati in razume pomen titra protiteles; • našteje vrste in osnovne karakteristike 4 tipov preobčutljivostnih reakcij in jih primerja med seboj; • primerja različne vrste imunosti (kratkotrajno in dolgotrajno, antiinfekcijsko in antitoksično, aktivno in pasivno pridobljeno,...); 	<p>Dijak/dijakinja</p> <ul style="list-style-type: none"> • izvede različne serološke (hitre) teste (aglutinacija, ELISA,...), s katerimi preveri prisotnost antigenov ali protiteles v kužnini; • prepozna posamezne dele imunskega sistema na shemi, jih poimenuje in njihovo prisotnost poveže s funkcijo v telesu; • prepozna različne vrste protiteles na sliki in jih umesti v imunski odziv; • prepozna lokalno in sistemsko anafilaksijo na posnetku in opiše dogajanje, ki se v teh primerih odvija v telesu; • razloži tip imunosti, ki se je razvil v organizmu človeka s pomočjo konkretnih primerov infekcij.

<ul style="list-style-type: none"> našteje vrste cepiv ter opiše njihov mehanizem delovanja na imunski sistem, argumentirano razlaga možnost pojava stranskih učinkov po cepljenju. 	
--	--

Poznavanje osnov genetike mikroorganizmov.	
Informativni cilji	Formativni cilji
<p>Dijak/dijakinja</p> <ul style="list-style-type: none"> opiše zgradbo in vlogo posameznih vrst nukleinskih kislin; definira osnovne izraze: gen, alel, fenotip, genotip, dominantna in recesivna lastnost, kariotip, kariogram, kromosom; razloži podvajanje dednega materiala opiše razlike v delitvi evkariontske (mitoza in mejoza) in prokariontske celice ter primerja delitev zdravih in maligno transformiranih celic; navede vzroke za mutacije in razlikuje med vrstami mutacij; opiše načine vnosa tujih genov v celico – evkariontsko (genski inženiring) in prokariontsko (konjugacija, transdukcija, transformacija); poveže znanje o mutacijah s pojavom rezistence bakterij na antibiotike; utemelji vlogo beljakovin kot nosilcev lastnosti celice (organizma); razloži osnovni mehanizem in pomen izražanja genov pri prokariontih in evkariontih; pojasni izraza genetsko svetovanje in testiranje, utemelji kdaj se ju izvaja; definira izraz gensko zdravljenje. 	<p>Dijak/dijakinja</p> <ul style="list-style-type: none"> samostojno sestavi model dvojne vijačnice DNK; prepozna faze mitoze in mejoze na sliki; prepozna in opiše konjugacijo, transdukcijo in transformacijo na sliki; prepozna trisomijo in monosomijo na kariotipu; skicira plazmid in označi »plazmidno mapo«.

Poznavanje infekcijskih boleznih in njihovih povzročiteljev.	
Informativni cilji	Formativni cilji
Dijak/dijakinja	Dijak/dijakinja

<ul style="list-style-type: none"> • našteje in loči med različnimi vrstami okužb in možnimi načini širjenja mikrobov po telesu; • opiše patogenost, epidemiologijo, zgradbo, način gojenja in osnovne laboratorijske metode pri diagnosticiranju; • pojasni zaščito in zdravljenje v primeru infekcije s/z: po gramu pozitivnimi in negativnimi koki, bacili, spiralnimi bakterijami, znotrajceličnimi bakterijami in bakterijami brez celične stene; • opiše patogenost, epidemiologijo, zgradbo, osnovne laboratorijske metode pri diagnosticiranju; • pojasni zaščito in zdravljenje v primeru infekcije s/z: dermatofiti, povzročitelji sistemskih mikoz in kandido; • opiše patogenost, epidemiologijo, zgradbo, način gojenja in osnovne laboratorijske metode pri diagnosticiranju; • pojasni zaščito in zdravljenje v primeru infekcije s/z: virusi, ki povzročajo bolezni dihal, virusi, ki povzročajo spremembe na koži, virusi, ki povzročajo obolenja osrednjega živčevja, virusi, ki povzročajo obolenje jeter, virusom HIV, virusi hemoragičnih mrzlic; • opiše patogenost, epidemiologijo, zgradbo, razvojni krog in razmnoževanje, osnovne laboratorijske metode pri diagnosticiranju; • pojasni zaščito in zdravljenje v primeru infekcije s/z: enoceličnimi (na sluznici spolovil, prebavil, v krvi in tkivih) in večceličnimi (metljaji, trakulje, gliste), paraziti.	<ul style="list-style-type: none"> • pripiše način širjenja med gostitelji konkretnim primerom mikroorganizmov in določi ukrepe preprečevanja širjenja; • prepozna povzročitelja bolezni na osnovi zapisa ali slike značilnih simptomov; • izvede identifikacijske teste za različne vrste bakterij (npr. patogene koke in enterobakterije); • mikroskopira in prepozna morfološke značilnosti bakterij (npr. zgradbo stene, spore); • izvede hitre identifikacijske teste (npr. API 20E, Strep A,...); • prepozna rast gliv na gojišču in morfološke posebnosti celic gliv pod mikroskopom; • na sliki prepozna najpogostejše enocelične parazite po morfoloških posebnostih in opiše njihov razvojni krog.
--	---